

Tutú iña ña Hébreu

Kaka'an Xúva ko kuēnta iña I'xá ña

¹ Ntuvi tsikán ne, dōó ki'in ito kāk'a'an Xúva ko ni ñata kō. Dōó ki'in nuū í kaka'an ñá kuenta iña ñá ka'an náa ña.

² Ntá tsi ntuvi sá'á ne, kaka'an ñá kuenta iña I'xá ña. Tsi kuenta iña I'xá ña de vá'a ña ñuxiví san ne, xé'e ñā é kūvi é un ntí'i iña I'xá ña di.

³ Kūtuni ko tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dá kīni o tsi dōo kaxi'í nuu ka'nu I'xá ña, tsi dadīi kue'en tsi ña ni Xuva kō. Kade kú'vē ña é un ntí'ī é iō ni tū'ún ña e dōo ntii íni i san. Dā kúvi nakate ña kuétsi kō ne, nákutuví ña diñi kua'a Xuva kō, ña e dōo ka'nu san, e dukún kán.

Xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu I'xá ña é un ntí ntí ánje san

⁴ I'xá Xuva kō ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu ña e ánje sán ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu tsiñu víi ña é un ntí ntí ánje san.

⁵ Tsi nté uun ánje san ña ni ká'ān Xúva ko ni ñā:

Divīn ne, I'xá ko;

vevii xé'e u é kūtuni ña'a tsi I'xá ko o;

nté ña ní ka'an ni'i ña nté uun ánje san:

Xu'u kúvi ú uva ō né,

divīn ne, i'xá ko kúvin.

⁶ Ntá tsi dá xee ni'i ña I'xá mii ña ñuxiví a ne, kaka'an ña:

Un ntí ntí ánje kó ne, na kunuu inī ñá I'xá ko,

ka'an Xúva kō.

⁷ Kuenta iña ánje sán ne, kaka'an tú'un Xuva kō:

Kade Xuva kō é kōo ánje ñā vata kaa tatsín san,

vata kaa ñu'u é ka'xi ntáa ña ntáde tsiñu iña ña,

ka'an.

⁸ Ntá tsi kuenta iña I'xá ña ne, kaka'an ña:
Kadan kû'ven ntii dañu ntuvi, Xuvā ko.

Vá'ā kue'en koo kadan kû'ven.

⁹ Dōo kakuinima o nuu i é vā'á san ne,
ña ntío kue'en o nuu i é kīni kaa san.

Dukuān né, Xuva ko, Xuva mii ō ne,
é nakaxnúu ña o

e díi ka naxnuu dínī ñá nima o é ūn ntíí ntíí ta'an o,
ka'an ña.

¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Divīn, Tó'ō, nté dī'na den kû'ven ñuxiví san ne,
mii ntā'a o den vá'an e dukún kán dī.

¹¹ Xée ntūvi é ntí'i nuu i tsíkān,

ntá tsi divīn né, kutūvín ntii dañu ntūvi.

Un ntíí ntíí nuu i tsikán ne,

kuata vatā ó kakuata dōo.

¹² Naka'nun váta kaa du'nu.

Nadaman vatā ó kanadama o dōo ko.

Ntá tsi divīn ne, ñá kánadaman kue'en tsin.

Ntuvi iña ó ne, ña ntí'i kuē'en tsi,

ka'an Xúva ko ni I'xā ña.

¹³ Nté uun ánjē ña ni ká'an Xuva ko ni ñā:

Kutūvín diñi kua'a ko é kadā kû'ven

ða nté kūvi víi u nī ña ntaínchu'vi o.

Ñá te kuan ō ni ká'an ña nī ánjē san.

¹⁴ Tsí da xōó ka ánjē sán ne, ña ntáde tsiñu iña Xuva
ko. Tsí kataxnuu Xuva kō ánjē san é xntii ña ñā'a
san, ña é nī'i i é vā'a é nakáku Xuva kō.

2

Uun nuu i e dóo ka'nu é nakáku ō

¹ Dukuān ne, kantio e díi díi ka víi o kuenta tú'ūn
é kátekú kō. Tē ñá'á ne, xtuvī mii o é kuinti'xe ko un
sīin vevíi ne, un sīin ká uten.

² Ini ó tsi é nuu é ntaā i tú'ūn é kāka'an Xúva ko kuēnta iña ánje ñā kídaā ne, ní'i ñā'a é ntō'o ña é ña ni de ntāa ña, é ña ni ide ña kuēnta.

³ ¿Nté ntu koo é ña ní'i kō é nto'o ko ve, tē ña víi o kuēnta tú'ūn e dóo ka'nu san é kāka'an nté koo nakáku ō? Tō'ó kō ne, di'na ña kaka'an ñā tú'ūn va'á san. Kidáā ne, ntáda ntaa ña'a san ní ko vata ō téku ña é kāka'an Tó'o kō.

⁴ Ta'xi Xuva kō é kūtuni ko tsi tú'ūn ñā ne, nuu é ntaā i, kuenta iña nuu i e dóo na'nu e éde ña. Dóo ki'in nuū í nañé'e ñā kō ne, tā'xi Espíritū Sántū san e túku e túku nuu i é kūvi vii ó, vatā ó ntio Xuva kō.

Kūvi Jesucristu váta kaa uun ña'a

⁵ Ñá ni xē'é Xuva kō é kadā kû've ánje san ñuxiví xēé san é kīni ó rkontuvi.

⁶ Ntá tsi iō mí uve na'a tú'un Xuva kō mí kakā'an úun ña'a ni ñā:

¿Nee iñá ntu é ñā'a san,

nee iñá ntu kuvi ña, Xuvā ko, é kanaka'an nto ñā?

¿Nee iñá ntu é ñā'a ñuxiví sa é kánti'í ini nto ña?

⁷ Dē kú'vē ntó ña é díi ka xuvi víi ña e ánje san uun da'na,

ntá tsi xe'é nto e dóo va'á ña, é kuiko ñu'u o ñā.

⁸ Xé'e ntō é kāda kú'vē ña é un nti'í é iō,

ka'an ña. Dukuān ne, xé'e Xuva kō é kāda kú'vé ña'a san é un nti'í. Ña túvī nee iña é ña kuvi víi ña ni i. Ntá tsi vevíi ne, váta kīni o te kuvi víi ña nī é un nti'í san.

⁹ Ntá tsi ini o Jésuu. Xtúví Xuva ko ñā é díi ka xuvi víi ña e ánje san uun da'na, vata koo é ntō'o ña doxi'í san. E dóo kuinima Xúva ko kō ne, xé'e ñā é kūví I'xá ña kuenta iña ún nti'í nti'í ña'a. Kidáā ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña, é kodo nuū kue'en ña.

¹⁰ É un nti'í é iō ne, kuenta iña Xuva ko. Dīvi ñā de kú'vē ña é un nti'í ne, ntio ña é un nti'í nti'í ña'a e

kúvi i'xá ña xee ña é nī'i ña é vā'á nta'a ña. Dukuān ne, é vā'á, kuinī ña, é ntuvá'a kue'en Cristu, ña é nakáku ko, kuēnta iña i e ntó'o ña.

¹¹ Tsí un ntíí ntī o é ntoo xio o iña Xuva kó ne, uun tsi Uva ko nī Cristu, ña é nakaxnúu kō. Dukuān ne, ñá kākuka'an nuu I'xá Xuva kō é kā'an ña tsí ta'an ña ko,

¹² vatā ó uve na'a kaká'an ña:
Ká'ān ú ni tā'an kó xōo ñá'a nto.
Kata u tsi dóo ka'nu nto mé'ñū ña ntákuinti'xe i san, ka'an ña.

¹³ Xio uve na'a kaka'an xtúku ña:
Kuntee iní ko Xuvā ko,
ka'an ña. Uun ká xtuku kaka'an ña:
I'a tuví u ni ūn ntíí ntī i'xá ko e tá'xi Xuva kō,
ka'an ña.

¹⁴ Ña'a sán ne, iō kúñu ña, ió niñi ña. Dukuān né, kī'i Jesuu kúñū san ni nñí san di. Dukuān ne, kuví kuví ña ne, kuví vií ña nī tó'ō e ña vā'ā san é kāde kú've iñá doxi'í san,

¹⁵ vata koo é kūvi nakáku ña un ntíí ntī ña'a, ña é ūve tīn dá kanī ntuvi iña i e ntaú'vī ñá doxi'í san.

¹⁶ Nuu é ntaā i tsí ñá te ánje san ña é vexntíi ñā, tsí tatá Abraán san.

¹⁷ Dukuān ne, vata koo é vii ña sá'ā ne, kantio é ntūvi ña vata tsi ntáa ta'an ña, vata koo é vii ñá dutu ódo nūu, ña é kāntunta'vī ini i ta'an i, ña é kāde ntaa tsíñu Xuva kō. Dukuān ne, kuví nakate ña kuétsi ñā'a san.

¹⁸ Da xe é mii ñā ntó'o ña e ntío tó'ō e ña vā'ā san é vii ña é kīni kaa ne, vevíi ne, kuví xntii ña ñā'a, ña é kuān o ntánto'o i di.

3

Díi ka ka'nu Jesuu é Muīsee

¹ Dukuān né, ta'an ko e dóo va'á nto nuu Xuva ko, ntō'o é dadii kána Xuva ko nto nī ko é kuvi o iña ñá, kadā kuení va'ā ntó iña Jéssu, ñá vexká'an ni ko iña Xuva ko. Kaka'an o tsi táxnuu nti'xe Xuva ko ñā é vii ñá dutu ódo nūu iña i é un nti'í e ntákuinti'xe kō.

² Dē ntaa ñā é un nti'í é kākā'an Xúva kō, ñā é teé tsiñu ñā, vatā o dé ntaa Muísee iní vi'i Xuva kō kídaā.

³ Ntá tsi Jesuú ne, dií dií ka ka'nu ñā é Muísee, vatā ó dií dií ka ka'nu ñá kaxntitsí vi'i san é vi'í é kaxntitsí ñā.

⁴ Da nēé ka vi'í é ió ne, ió xoo ñá'a, ñā é kāde vá'a. Ntá tsi Xuva kō ne, de vá'a ñā é un nti'í é ió.

⁵ Muiseé ne, dē ntaa ntí'i ñā, vatā ó de ñā kade tsiñu e dóo va'á, dā dé tsiñu ñā iní vi'i Xuva kō. Dukuān né, kuínti'xe ñā'a san ñā dá kakā'an ñā nuu i é ká'an Xúva ko ni ñā rkontuvi.

⁶ Ntá tsi Cristú ne, dē ntaa ñá nī ñā ntáduku ntée Xuva ko vatā ó de i'xá san ni ñāvi'i i. Xo'ō né, ñāvi'i Xuva kō kúvi o tē ñā xtuví mii o e ntákuinti'xe ko ñā, tē dóo diní kō e ntantétu o é nī'i ko é vā'a nta'a Xuva kō.

Ntoo da'na ñā ntáduku ntée Xuva kō

⁷ Dukuān ne, vii nto vatā ó kaka'an Espiritū Sántū san mí ūve na'a tú'un Xuva kō: Te tēku nto é kākā'án u ni ntō vevíí ne,

⁸ ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ñā du'xen nī ko,

da íto nteé ñā ko ñuu itsí kán.

⁹ Ikán né, íto nteé ñata ntō kó,

kuān té uvi díko kuia íni ñā un nti'í nti'í nuu i e dóo na'nu é idé u.

¹⁰ Dukuān né, dōo dutsi kuiní ko nī ñā tsikán ne, kaka'án u: “É dōto tsi ntádē kuení ñā; ñā ntío ñā kuntikín ñā itsí ko”, ka'án u.

¹¹ Dukuān né, kūdiin ú ni ñā ne,

xé'e ú xu'ú ko tsí ña kue'e kue'én u é kuntoo da'na
 ña nī ko,
 kuan ō ka'an Xúva kō.

¹² Kōto nto, tá'ān kō, te nté uun nto ña ku ntuká'xi
 nima nto é ña kii nteé xio nto Xuva kō, ña kantító
 san, é ña xtuví mii ntō é kuĩnti'xe nto ña.

¹³ Dií dií ka vá'ā ó te nakiĩ ntó nima ta'an nto
 utén utén nté koo vií ña, ñi dukuan ió ka ntuvi,
 vata koo é ña ntuká'xi nima nto é kanī nta'vi kuétsi
 san nto.

¹⁴ Tsí ta'xi Xuva kō é kudadiĩ o nī Cristú, tē ña
 xtuví mii ō é kuĩnti'xe ko ña vatā o kuĩnti'xe ko ña
 dī'na, un tsi da nté kuvi o.

¹⁵ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō:
 Te tēku nto é kākā'an Xúva ko ni ntō vevíi ne,
 ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō
 dá idé ña du'xen ni Xuva kō kídaā,
 kuān ó kaka'an.

¹⁶ ¿Xoó ña'a ntu edé ña du'xen ni Xuva kō da téku
 ña é kākā'an ñá ni ñā? ¿Ñā ntu te un ntíi ntíi ña'a
 san, ña nátava Muísee ñuú Egítō san?

¹⁷ ¿Xoó ña'a ntu e dóo dutsi kuiní Xuva ko ni ña ūvi
 díko kuia san? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é edé kuetsí
 ne, xī'i ña ñuu itsí san?

¹⁸ ¿Xoó ña'a ntu xé'e Xuva ko xū'u ñá ni ñā tsí ña
 kué'e ña é kuntoo da'na ña ni ñā? ¿Ñā ntu te divi
 ña'á san, ña é ña ni kuĩnti'xe i san?

¹⁹ Dukuān né, kaini o tsí ña ni ní'i ña é kuntoo da'na
 ña ni Xuva kō, tsí ña ni kuĩnti'xe ña Xuva kō.

4

¹ Dukuān né, ñi dukuan ió ka ntuvi é nī'i ko é
 kuntoo da'na o ni Xuva ko vatā o xe'e ña xu'u ñá ni
 ñata kō kídaā ne, koto vá'a nto vata koo é nté uun
 nto ña kunáa nto.

² Tsí xo'ō ne, ní'i kō e téku kō tú'ūn va'á san vata ō téku ña tsīkan. Ntá tsi ña ni idiá'vi tú'ūn va'á san iña ña, tsí ña ni kuintí'xe ña da téku ña.

³ Ntá tsi xo'ō e kuintí'xe kō ne, tá'xi Xuva kō é kuntoo da'na o ni ñā. Tsí kuan ō ka'an Xúva ko iña ñá tsīkan:

Kuān koo kuví, vata ō xe'é u xu'u ko dá kudiín u ni ñā,

é ña kúntoo da'na ña nī ko, ka'an ña. Kuan ō ka'an ñá, kuān te ió tu've mí kuntoo da'na o ni ñā nté ntūvi da kúvi de kû've Xuva ko ñūxiví san.

⁴ Tsi iō mí kākā'an tú'ūn Xuva ko iña ntuvi é kuvi ū'xé san:

Ítūví da'na Xuva kō da kúvi un ntíí ntíí tsiñu ña ntuvi é kuvi ū'xé san,

ka'an.

⁵ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Ñá kuntoo da'na ña nī ko,

ka'an ña.

⁶ Ntá tsi ió ka ntuvi é nī'i ña'a san é kuntoo da'na ña ni Xuva kō. Ña'a san, ña é dī'na téku i tú'ūn va'á san ne, ñá ni nī'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō, tsi dé do'lo ñā.

⁷ Nāxtuví xtuku Xuva ko ūun ká tuku ntuvi. Kuān té e títin kuia ita ntí'xin ne, kaka'an xtúku ña kuenta iña Dávií san é vevii. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Vevii ne, te tēku nto é kākā'an Xúva ko ni ntō ne,

ñá ku de do'lo ntō,

ka'an ña.

⁸ Tē dí ni xē'é Josueé san é nī'i ña Israeé san é kūntoo da'na ña ñuú Canaán ne, ñá kākā'an xtúku Xuva ko iña tuku ntúvi.

⁹ Dukuān né, ió ka tuku ntuvi iña ña ntáduku ntée Xuva kō é kuntoo da'na ña ni ñā.

¹⁰ Tsí xoo ñá'a é nī'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō ne, kaxtuví da'na ña tsiñu ña vatā o itúvi da'na Xuva kō da kúvi de kú've ñá ñuxiví san.

¹¹ Na koo ntii o vē, vata koo é nī'i ko é kuntoo da'na o ni Xuva kō ne, vata koo e nté uun xoxo vií i vatā o dé ña'a san e dé do'o ñā.

¹² Tū'ún Xuva kō sán ne, kantíto. Dōó ntii Iní i. Díi ka ntikō é vāta kaa uun káa é ío uvi núu i. Kakí'vi un tsi nté Iní nima ko, un tsi nté Iní xiki kō. Tsí kuenta iña tú'un ñā ne, kanakaán nuu Xuva kō nima ko vata koo e díto nee iñá kadē kuení kō, nee iñá ntio nima ko é vīi.

¹³ Ña túvī nee iña é de kú've Xuva kō é kuvi koo xū'ú nuu ña. Kaini ña é un nti'í. Vata te kāntíi nima ko núu ña, divi ña é nī'i ña kuenta iña ko.

Jesuu é dūtu ñá odo nūu

¹⁴ Ío dutu ñá odo nūu e dóo ka'nu ña iña ko, é kūntáa ña mí'i tuví Xuva kō: divi Jēsuu, I'xá Xuva kō. Dukuān ne, ñá xtuvī mii kué'en ō e ntákuinti'xe kō.

¹⁵ Tsí dutu ñá odo nūu iña kó ne, kantuntā'ví ini ña kō tsi dóo ntáxio víta ō. Tsí divi ñā ntó'o dadíi ña un ntíi ntíi nuu i e ntánto'o kō vevii, ntá tsi divi ñā ne, ñá ni xīo kuétsi ñā.

¹⁶ Dukuān né, nīi kué'en ini ko na xēe étsin ō nuu Xuva ko, ñá kadē kú've iña ko, vata koo é nī'i ko é dóo vá'a koo vií Xuva ko ni kō, é ntuntā'ví ini ña kō, é xntii ña ko da nēe ka ura i é kātaan núu kō.

5

¹ Tsí da xōo ka ña'a, ña é kade dutu ódo nūu ne, mé'ñū ña'a san kakukú've ña é kā'an ñá ni Xuva ko iña ña'a san. Dutú san ne, kaxé'e ña doméní ne, kae'ní ña kiti san é kué'é ña iña Xuva ko kuenta iña kuétsi ñā'a san.

² Kantunta'ví ini dutu ñá odo nūú san ni ñā'a, ña é ña íni san, ni ñā'a, ña ntákunaá san, tsí kuān ó kanto'o ñā di.

³ Dukuān né, kantio é kuē'é ña doméni iña kuétsi mii ña vatā ó kaxé'e ña doméni iña kuétsi ñā'a san.

⁴ Xoxo kuvi víi i tsiñu ka'nu san é víi ñá dutu ódo nūú san te mii ñā ntio ña é víi mii ña, tsí Xuva ko kākana ña ña é víi ñá, vatā o dé ña ni Ároon kídaā.

⁵ Kuan ō kúvi ni Crīstú di. Nǎ ni de kā'nu ña é kā'an ñá tsi víi ña dutu ódo nūu, ntá tsi Xuva kō ne, xé'e ña ñā tsiñu ka'nu san, vatā ó uve na'a mí kakā'an ña:

Divīn ne, I'xá ko kúvin.

Vevii xe'é u é kūtuni ña'a tsí divīn é i'xá ko o, ka'an ña.

⁶ Ío ka mí'i ūve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an ña:

Víin dutu ntii dáñu ntūvi,

vata kaa Melquisedee,

ka'an ña.

⁷ Dá tūvi dukuán Cristu ñúxiví sa ne, kaka'an ntā'ví ña, íkan ña nta'a Xuva kō é xntii ña ñā. Dōó ntā'ví éku ña ne, dōó ntii ka'an ñá ni Xuva kō é na nākáku ña doxi'í san. Tēkú Xuva kō é kākā'an ña, tsi dōo kanuu iní Cristu ña.

⁸ Ntá tsi kuān te I'xá Xuva ko ñā ne, kuenta iña nūu i e ntó'o ña ne, kūtú've Cristu nté koo kada ntaa ña nēe é ntio Xuva kō.

⁹ Da xe kúvi dé ntaa ntí'i ña ne, kuvi dé ña é nakáku o ntii dáñu ntūví, da xōó ka ña'a, ña e kuínti'xe i ña.

¹⁰ Tsi de kû've Xuva kō é víi ñá dutu ódo nūu vata kaa Melquisedee.

Dōo xii kaa é xtuvī mii o é kuínti'xe kō

¹¹ Dōó ío e ká'ān ú nuu i sá'a, ntá tsi dōo ntii tū'un é ká'ān u ni ntō, tsi dōo kuui dá kī'in dikī nto.

¹² É dōo titín ntuvi é kuínti'xe nto ne, e xée ntūvi é nakuā'a nto tuku ña'a. Ntá tsi kuan tsī ó kantio

é kā'an xtúku ú ni nto d̄ivi nuū í e dií ka ña ví'xin kaa iña Xuva ko. ¿Vá ntu íkin xtúku ntu nto é ntáxi'i dukuan ntō dikui? Tsí vata kutíi nto é kā'xi nto é ntāva.

¹³ Xoó ña'a e ntáxi'i d̄ikui ne, vata kaa i'xa íkin ntáa ña. Váta kuka'xi ña é vii ñá vatā ó kaka'an Xúva kō.

¹⁴ Ntá tsi ñatā sán ne, ntaé'xi ña é ntāva. Ña e kúka'xī sán ne, ini ña nee iña é vā'a, nee iña é ña vá'a.

6

¹ Dukuān né, nā koó ntii ká o xee o da nté na kuka'xi nuu ō iñá Cristu. Na xtūví xio o é nakuā'a o di'na iña Cristu. Ñá ku ntiko koō xtúku ō nee iña é ini ō nte dí'na, tsi é ini o tsí ña vii ka o nuu í é kīni kaa é odō doxi'í san; é ini o nté koo kuinti'xé ko Xuva kō.

² É ini o é kutsi ntute o; é ini o nté koo xntee tá'an o nta'a kō ña ntákuinti'xe i san. É ini o tsí ntōto ña xi'í ne, ini ó tsi xntékú kū've Xuva ko iña kó ntii dañu ntūvi.

³ Sá'a vii ó te Xuva ko tā'xi ña ntuvi.

⁴ Tsí ña kivi vii ō é nāivi ini xtuku ña tsīkan, ña é di'na naxi'í nuu i kuenta iña Xuva ko. Íto nteé ña tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ni ña né, ini ña nté o kade tsiñu Espíritū Sántū sán nima ña.

⁵ Íto nteé ña tsi dóo vá'ā ó kaka'an tú'un Xuva kō né, kūtuni ñá nuu i e dóo ntii ini i é vē'xí rkontuvi.

⁶ Te nākuita ña é kuinti'xe ña Xuva kō vata koo é vii xtuku ña vatā o dé ña di'na ne, dóo ntii tū'un é ntiko koō xtuku ña, tsí kuenta iña mii ña kánaxnteē xtúku ña Cristu ntíkā krusi kan. Kanadíkí nteē ñá Cristu.

⁷ Tsí vata kaa ñu'u é kānako'o ntute davi san vata dá kākīn ne, te xūku va'á kakene, xuku é kaidiá'vi

iña ña ntáde tsiñu san ne, kanaxnuu víko Xuva ko ñū'u san.

⁸ Ntá tsi te da mii xūku iñu kakene ni kū'u é ña vá'a sán ne, kunaá ñu'u san, tsí koko te kúvi. Kuan koo nto'o ña tsíkán ñi.

Kainuu mé'ñu Xuva ko kō

⁹ Kuān té dukuán o kaka'án nti, ta'an nti, ña e dóo ntio ntí ne, iní nti tsi íō nuu i e dií ka va'á iña nto, nuu i é nī'i ko dá nakáku ō.

¹⁰ Dōo vá'ā ó kadē kú've Xuva kō né, dukuān ne, ñá kūnáa inī ñá nuu i é idé nto. Ñá kūnáa inī ña tsi nañ'e ntó ña tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san, dā xntíi nto ña kuēnta iña Xuva ko. Kuan tsí ó kade dukuan ntō vevíi ñi.

¹¹ Ntio nti é kuan kōo koó ntii ntō ñi, é un é un nto, dá ntoo dukuan nto ñūxiví sa, vata koo é kūtuni va'á nto nee iña é nī'i nto nta'a Xúva kō.

¹² Ñá ntío nti é kudu'xen ntō, tsi é ntío ntí ne, vií nto vatā ó de ña ntákuinti'xe i, ña é ntácutíi i é kuntétu da nté nī'i ña núu i e tá'xi Xuva ko xū'u ña é ta'xi ña kō.

¹³ Dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ābraán ne, ēde ña kuenta iña mii ña, tsi nté uun ña'a é dií ka ka'nu ña é ntāda ntaa ñá iña ña.

¹⁴ Kaka'an ña: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Dōo náxnuu víko ú nto ne, ta'xi u e dóo nakāxa í'xá nto”, ka'an ña.

¹⁵ Kūtíi Abraan kantétu ña ne, dukuān ne, ní'i ñá nuu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñá.

¹⁶ Dā ntánantuku ō xoo é ntāda ntaa i te nuu é ntaā í ne, ntánantuku o ñá'a, ña é dií ka na'nu é xo'ō. Dukuān né, dā ka'an ñá tsi nuu é ntaā í ne, ña túvi ká nee iña é ká'an o.

¹⁷ Dukuān né, ntāda ntaa mí Xuva ko vata ō xe'é ña xu'u ña ni Ābraan. Ncho nañ'e ñá ña'a san, ña é nī'i i iña ña é xe'é ña xu'u ña, tsi kada ntāa ñá nuu i

é xe'é ña xu'u ña ne, ka'an ña tsi ñá nadāma kue'en ña nté uun tú'ün.

¹⁸ Dukuān né, ió uvi nuu i é ña nadāma, tsí ña kuvi ká'an Xúva kō dovete. Kuenta iña i sá'a ne, kanaxnūu ka'nu kue'en ñá nima ko, xo'ō é nantuku ō xoó nada'an i kō, tsí ĩni o tsí ni'i ko vatā ó kaka'an ña.

¹⁹ Dā xé ini o sá'a ne, kairkaá kutu ō é kuinti'xe kō ne, ñá nadāma nima kó, vata kaa kaa é kairkaa kutū má ntute kān. Kuvi ki'in étsin ō nuu Xuva ko, ña tuví e dukún kān, vata ō ki'ví dutú san mí'i e dóo kuiko ata doo é rkaa iko ini ukun ña kídaā.

²⁰ Jesuú ne, nākaán ña itsi é kī'in o e dukún kān tsi kúvi ña dutu ódo nūu iña kó ntii dañu ntūvi, vata kaa dutu Melquisedee.

7

Jesuú ne, dutu ódo nūu ña vata kaa Melquisedee

¹ Melquisedeé san ne, rei ñuú Saleen ñá ne, dutu ódo nūu ña iña Xuva ko, ña dóo ka'nu san. Kué'en Melquisēdee é nāni'i ta'an ña Ábraan ítsi kān da náxee Abraan da kúvi idé ña ni tītín reí ne, nāxnuu viko Melquisedeé san ña.

² Abraán ne, kuenta iña kuenta u'xi núu i é nī'i ña dá naá ña ne, xé'e ña uun ta'vi i iña Melquisedeé san. Diví ña é Melquisēdee ne, “rei va'á” kani tú'un. Ñuu mí de kú've ñá ne, Saleen nani. Saleén san ne, “é kuntōo vá'a ō” kani tú'un. Kuvi ka'an o ve tsí rei va'á ña, ña é kāde é kuntōo vá'a ña'a ña.

³ Ña túvi nteé na'a xoo é di'i ñā, xoo é uva ñā, xoo é ñata ñā. Ntē ña tuví nteé na'a ama káku ña, ama xi'i ña. Vata kaa I'xá Xuva kō kaa ña, tsí kade ña dutu ntii dañu ntūvi.

4 Koto nto tsi dóo ka'nu ña'a Melquisedeé san. Tsí uva ika ko Ābraan, ña dóo ka'nu sán ne, xé'e ña Melquisedeé san uun ta'vi ī é kuēnta u'xi núu i e dií ka va'a é kī'i ña iña reí san da kúvi idé ña ni ñā'a san dá naá ña.

5 Kaka'an lei Muísee tsí i'xá Levii, ña é vīi dutú san ne, kuvi ki'i ña uun ta'vi ī é kuēnta u'xí san iña é un nti'ī é iō iña ña Israeé san, kuān te ñaví'i ña, kuān te i'xá ika Ābraan ñá di.

6 Ntá tsi Melquisedeé san, kuān te ña te i'xá Levii ñá ne, ki'i ña uun ta'vi ī é kuēnta u'xí san é xe'é Ābraan, ña é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ī né, nāxnuu viko ña Ābraan.

7 Iní vá'a ō tsí ðivi ñā é kanāxnuu viko ña ña'a sán ne, dií ka ka'nu ña'a ña é ñā'a, ña é nāxnuu viko ña.

8 Vevíi ne, da xōó ka é kāni'i i uun tá'vi ī é kuēnta u'xí san ne, kudíi ña'a, ña é kānti'i ntuvi iña i. Ntá tsi kídaā ne, kaka'an tú'un Xuva ko iña Melquisedeé vata tsi te kántító ká ña.

9 I'xá Levii, dutú san é kākí'i uun tá'vi ī é kuēnta u'xí san vevíi ne, kuvi ka'an o tsí vata tē ntá'vi ña di dá xe'é uvata ña Ābraan úun tá'vi ī é kuēnta u'xi iña Melquisedeé.

10 Tsí ñu'u kúñu Ābraan núu i é kūvi i'xá ña é vāta kaku, da kué'en Melquisedeé é nāni'i ta'an ña.

11 Tē di dutú san é i'xá Levii kuvi víi ña é ntūvá'a ña'a san nuu Xuva ko kuenta iñá leí san e ntánakuā'a ña ña ne, ñá kantio é kī'xi ká xtuku uun dutú rkontuvi. Ntá tsi dutu ñá tsikán ne, ña ni kúvi víi ña. Dukuān ne, kantio é kī'xi uun dutu vata kaa Melquisedeé san ne, ñá te vāta kaa tatá i'xá Levii, ñá nani Āroón san.

12 Te ē túku dutú san ki'xi ña ne, kantio é nādama ña leí san.

13 Dutú san, ña kaka'an tú'un Xuva kō ne, Cristu

ña. Ntá tsi ña te tatá Aroon ña, tsí tuku tatá ña. Nté uun ito vata vií tatá ña sã'á dutu.

¹⁴ Un ntíí ntíí ña'a san ini ña tsí Jesuú ne, tatá Judaa ña. Nté uun ito ña ni ká'an Muiseé te kii nūu dutu í'xá Judaa.

¹⁵ Dií ka kaini o sá'ā dá xee dútu xee san, ña vata kaa Melquisedee.

¹⁶ Ña sã'á ne, ñá ni xēe ña é vii ñá dutu tsí kaduku ntée ña tatá Aroón san, tsi xée ñā é vii ñá dutu dá xe dóo ntii inī ña tsí ña kantí'i ntuvi iña ña.

¹⁷ Kuvi vatā ó kaka'an tú'un Xuva ko iña ña: Viín dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedee, ka'an.

¹⁸ Dukuān né, nantí'i Xuva kō lei átā san, tsí ña ni kuvi vii, ñá ni ídiá'vi.

¹⁹ Tsí lei Muiseé san ne, ña ni kúvi vii é kāda ntaa kué'en o ni Xuva kō. Ntá tsi íó itsi e dií ka va'á ve. Kuenta iña i sá'ā ne, kuvi xee étsin o nūu Xuva ko.

²⁰ Xé'e Xuva ko xū'u ña é tēe tsiñu ña Jesuu é vii ñá dutu xee san.

²¹ Un ntíí ntíí dutu ñá nguii sán ne, ñá te xōo ni xe'e í xu'u i ni ñā dá kī'ví ña é vii ñá dutu. Ntá tsi dutu ñá sa'á ne, nteé na'a mí xē'é Xuva ko xu'u ña ni ñā dá kakā'an ña:

Xu'u é Xuva ō kó ne, ta'xi ú xu'u kó ne, ñá nātivi iní ko dá kā'án u:

“Divīn né, dutun ntii dáñu ntūvi”,
ka'an Xúva kō.

²² Dukuān né, kūtuni ñá'a tsi Jesuú ne, tuví ña kuenta iña tú'ūn xee san e tá'xi Xuva ko xū'u ña dá kakā'an ñá tsi dií dií ka va'á koo é xee san é vata kaq é tūví di'na.

²³ Ná te da dīi dutu xió ña kídaā, tsí un ntíí ntíí ñá ne, ña ni kúvi vii ñá dutu ntii dáñu ntūvi, tsí xi'i ñá ne, tuku ña'a nakunúu ña naa ña.

²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, víi ña dutu ntii dáñu ntūvi, tsí ña kúvī ñá ne, ñá kantio é k'ví tuku dutu náa ña.

²⁵ Dukuān ne, kuvi nakáku kue'en ña un ntíi ntíi ña'a, ña é k'xi etsin nuu Xuva ko kuenta iña ña, tsí ña kúvī ña. Tuví ña vata koo é ká'an ñá ni Xuva ko kuēnta iña ña'á san ntii dáñu ntūvi.

²⁶ Tsi Jesuú ne, dutu ódo nuū ñá e dóo va'á ña, vatā ó kantio ko. Tsi dóo va'á ña. Ña túvī nee é kīni kaa iña ñá, ntē ña tuvi nté uun kuétsi ñá. Ñá te dadii ña ni ña é iō kuetsí i. Díi ka ka'nu ña'a ña é un ntíi é iō e dukún kán.

²⁷ Ña kantio é víi ña vatā ó de tuku dutu ñá odo nuū san é útén utén kae'ní ña kiti é kuē'é ña ti doméni iña Xuva ko, di'na kuenta iña kuétsi mii ñá ne, kidáa ne, kuenta iña kuétsi ña ñuú ña. Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi xe'é ña doméni iña Xuva ko kuenta iña ún ntíi ntíi ña'a dá xe'é ña kúñu mii ña ntíkā krusi kan.

²⁸ Lei Muísee san ne, kadē kú've é kūdii ña'á san é io kuétsi ña víi ña dutu ódo nuū san. Ntá tsi xe'é Xuva ko xū'u ña dá de kú've ña rkontuvi é xēé lei san tsí I'xá mii ña víi ñá dutu ódo nuū, divi ña é ña tuvi kué'en tsi kuétsi ña ntii dáñu ntūvi.

8

Jesuú ne, kade kú've ña iña tú'ūn é xēé san

¹ Vá'a ō ve. Díi ka ntio ko é kūtuni nto sá'a: Iō dutu ñá odo nuū iña ko é vā'á kue'en ña, tsi tuví ña e dukún kán ne, kadē kú've dadii ña ni Xuva kō, ña dóo ntii iní í san.

² Kade ña dutu ódo nuū má vi'i kuikó nti'xe san é tuví e dukún kán. Mii Xuva kō xntitsi ñá vi'i sá'a; ña te ñá'a ni xntitsi ña.

³ Un ntíi ntíi dutu ñá odo nuū san ne, divi tsíñu ña é kuē'é ña doméni nta'a Xuva kō, é ká'mi ña kiti san iña Xuva ko, kiti e ntaxé'e ña'a san iña kuétsi ña.

Dukuān ne, kantio é kōo é kuē'é Jesuu nta'a Xúva kō di.

⁴ Tē dí katuvi dukuan ña ñuxiví a ne, ñá vii ñá dutu, tsi dóo ió dutu táta Levii e ntaxé'e ña doméni vatā ó kaka'án lei Muísee.

⁵ Ntá tsi da mii tsī da ntántavá'a naa ña nuu i é ió e dukún kan, vatā o dé Muisee da xntítī ñá vi'i Xuva kō ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Kuenta vii nto é ntāvá'a naa nto vatā o nañé'e ú nto rki uku Sínaii kán”, ka'an ña.

⁶ Ntá tsi Cristú ne, ní'i ña tsīñu e dií ka ka'nu é nī'i dútu, ñá tsikan, tsí kade kú'vē ñá iña tú'un e dií ka va'á san. Dií ka va'a tú'un san tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ko uun nuu i e dií ka va'a.

⁷ Tē dí ni idiá'vi kue'en tú'un é itúvi di'na ne, ñā dí ni ntō é kōo tuku tú'un vē.

⁸ Ntá tsi ña ni xkúntee iní Xuva kō nté o dé ña'a san kuenta iña tú'un āta sán ne, uve na'a mí kakā'an ñá ni ñā:

Xu'u é Xuva ntō ne, kaka'án u ni ntō:

Koto nto tsí xee ntúvi ve

dá ká'an xtúku ú nī ña Israeé nī ña Judaa nté koo vii ña.

⁹ É tūku kaka'án u ni ña vatā ó kaka'án u ni ñata ña ntūvi dá irkáa ú nta'a ña e nátāvá u ña ñuú Egitō; tsi ñá ni de ntāa ña é kāka'án u ni ñā.

Dukuān ne, ña ni íde ú ña kuenta,

ka'an Xúva kō.

¹⁰ Kaka'an xtúku Xuva kō:

Tú'un sa'á ka'án u nī ña Israeé dá xee ntúvi tsikan.

Tsu'un u tú'un ko ini ñi ña.

Xnteé na'á u tú'un kó nima ña.

Kidáa ne, vii u Xuva ñā ne,

vii ña ña'a ko.

¹¹ Ñá kantō é xe un xé un ña nakuā'a ña

ta'an ña ni ñavi'i ña xoo e Xuva ña,

tsí un ntí ntí ñá ne, é ñi ñá ko,

nté ī'xá e dií ka lú'ntī un tsi nté ñatā, ña e dií ka atā.

¹² Kada ka'nu iní u ni ña kuētsí ña ne,
nté uun ito ká ña naká'ān ko nuu i é kīni kaa é idé
ña,

ka'an Xúva kō.

¹³ Dá kakā'an Xúva ko ñña tú'ūn xeé san ne, ncho
ka'an ñá tsi e kuáta tū'un é tuví dí'na. Da nēé ka
nuu i é kuatā, é ña kaidiá'vi ká i ne, ña ná'ā ká
kutūvi.

9

Vi'i Xuva kō é tuví ñuxiví a ni vi'i Xuva kō é tuví e dukún kān

¹ Vi'a vé ne, tú'ūn é dī'na sán ne, kaka'an nté koo
kunuu iní ñá Xuva kō. Xíó úkun ñā dī é tuví ñuxiví
a.

² Xntitsí ñá vi'i doó san é kūvi xúkun ñā. Xíó ūvi
ne'u i. Mí'i dī'na kak'vi ña ne, ikān intóo kantúlīn
ní mesa mí ōdo tañú'ū é kūvi doméni ñña Xuva ko.
Ikān ne, kaka'an ña é Má Vi'i Kuíkó san.

³ Áta dōo é rkaa iko īní i kān ne, tuví tuku ne'u i
mí kakā'an ña é Má Vi'i Kuíkō Kue'en.

⁴ Ikān ne, tuví uun naa e kúvi kaá kuāan e dóo
nuu á'vi i mí e'mi ña kútū, ni ētun é kātavi kaá
kuaán san kanī āta i. Sá'ā ne, kaka'an ña é Ētun Iña
Tú'un Xuva Kō, tsí ñu'u vá'a xuú san mí ūve na'a
tú'ūn é kāka'an Xúva ko ni Muīsee. Nuu uun sūlē
e kúvi kaá kuaán san mí ñū'u nuu i e é'xi ña kídaa,
dī'vī é kāka'an ña é manaa. Nuu tatun Āroón dī é
kéne xuku i kídaā.

⁵ Úvī ánjē e kúvi kaá kuaán san ne, ntāñi nú etún
san vata koo é kūtuni ñá'a tsi íkan kaki'xi Xuva kō,
ña dóo ka'nu san. Katavi núu nti'xin ánjē san ata
etún san mí ntuvá'a ña'a san ni Xuva kō. Ntá tsi ña
ká'án ka u nuu i sá'a vevii.

6 Dā xío tu've nuu i tsíkān ne, ntakí'vi dutú san má vi'í é kuvi ūun san utén utén vata koo é vii ñá tsiñu ña.

7 Ntá tsi má vi'í é kuvi ūví san ne, koó da mií dutu ñá odo nūú san kaki'ví ña ne, uun ito tsi é uun kuia. Dá k'í'ví ña ne, kantio é kuído ña niñi kití é kuē'é ña doméni nta'a Xuva ko kuēnta iña kuétsi mií ña ni kuétsi ña ñuú ña, nuu i é idé ña dá ña ni kutúni ña.

8 Dukuān né, kanañē'e Espíritū Sántū sán kō tsí vata kúvi kí'vi ña'a san mí tuví Xuva kō dá kade tsiñu ni'í dukuan ña má vi'í kuíko é kuvi ūun san.

9 É un nti'í sá'á vatā o dé ña kídaā né, kanañē'e ña'a é ntoo vevii. Tsí kuenta iña tú'un āta sán ne, xé'e ñā doméni nta'a Xuva kō né, ē'mi ña kití san iña Xuva ko. Ntá tsi kuān té du'vā ó inúu ini ña Xuva kō ne, ñá ni idiá'vi e ntuvá'a nti'xe nima ñá ni Xuva kō.

10 Tsi tú'un tsíkán ne, da mií kākā'an iña i é kā'xi o, é ko'o o, nté koo ntuntoo kúñu kō. Sá'ā ne, kudii núu í e tá'xi Xuva kō é vii ó da nté kā'an Xúva kō tú'ūn xee, nuu i e dií ka va'a.

11 Ntá tsi vevii ne, e xée Cristu é vii ñá dutu ódo nūu nuu i é xēe san, nuu i é vā'a é xe'é Xuva ko xū'u ña. Kí'vi ñā má vi'í doó san e dií kaa va'a, tsí ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí ña te ñúxivi a tuvi.

12 Ña ni ídō Cristu niñí a ndi'ú san, nté niñí a le'ntú san é kúvi doméni iña Xuva ko, tsí niñí mií ñá xe'é ña. Dukuān ne, idiá'vi é uun ito tsi k'í'ví ña má vi'í kuíko kue'én san e ntá'vi ñā kuétsi ko ntii dañu ntúvi.

13 Kuenta iña tú'un āta sán ne, niñí dūntiki kíchī sán ni niñí ndi'u kíchī sán ni xāa kúñū i'xá duntiki kítdí'í san é í'xi nú nāá san ne, idiá'vi é dā'ví dutú san ña'a, ña é iō kuetsí i. Dukuān é ntuntoo kúñu ñā ne, naxtuví xío ña ña iña Xuva ko.

14 Ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi niñí Cristu. Tsí

kuenta iña Espiritu ñā é ña kuví ne, xe'é Cristu ntuvi iña ña vata kaa doméni iña Xuva ko, uun doméni é ña tuvi nee é kīni kaa. Kuenta iña níñi ñá ne, kantoo nimá kō é un ntí'i nūu i é kāta'xi doxi'i, vata koo é kuvi kada tsiñu o iña Xuva ko, ña kantító san.

¹⁵ Dukuān é Jesucristú ne, vata kaa ña kaikan dá xe'e kaa ña iña tú'un xeé san. Xí'i ñā vata koo e ntá'vi ñā kuétsi é idé o da ntántikin dúkuan o é kāka'an tú'un āta san. Dukuān ne, ña e kána Xuva kō ne, kuvi ni'i ñā é vā'á iña Xuva ko ntii dañu ntúvi, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ñā.

¹⁶ Tsí te kāda vā'a uun ña'a tutú iña nee é dūku ntée i'xá ña te xi'i ñá ne, ña kúvi kī'i i'xá san iña uva i dā nté ntúvi é kūví uva ña, vatā xkoó ini o.

¹⁷ Ñā kaidiá'vi tutú san dá tūvi dukuan ñá de vā'a san. Dā nté tē xi'i ñá ne, da kidāā kaidiá'vi i.

¹⁸ Dukuān ne, un tsi nte dá iñi ntu'u tú'un āta sán ne, kantio é kātí niñí san.

¹⁹ Kaka'an Muísee ni ún ntíi ntíi ña'a san nté o kaka'an é un ntí'i lēí san. Kidāā né, kī'i ña xuku é nani hīsopó ne, nāki'ní ña idi le'ntu kué'é san diki i. Dā xnúu nto'o ña ini niñi a dúntikí san é nākudáka ntúte ne, da dá'vi ñā librú leí san ni ún ntíi ntíi ña'a san.

²⁰ Kaka'an ña: “Níñi sán ne, kuntā'a vata koo é kūtuni nto tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ntō nté koo víi ña ni ntō”, ka'an ña.

²¹ Du'va o da'ví Muisee nñí san vi'i doó san ni un ntí'i nūu i é de tsiñu ni'i ñā má vi'i doo kan.

²² Tsí kaka'an ntí'xe leí san tsí dokó sa é un ntí'i ne, kantio é ntuntoo ni niñí san. Ná kada ka'nū iní Xuva ko ni ko tē ña di'na katí nñí san.

Kada ka'nu iní Xuva ko ni ko kuēnta iña doméni é xe'é Cristu

²³ Dukuān ne, núu ī é īó ñuxiví sa é kāntuvá'a naa nuu i é īó e dukún kán ne, kantio é tāvi níñi kití san vata koo é ntūntoo. Ntá tsi ðivi nuū i é īó e dukún kán ne, níñi é ðíi ka va'á kantio.

²⁴ Tsi ñá ni kī'ví Cristu má vi'ī kuíko san é de vá'a ña'a san, tsí kudii e ntává'a nāá ña'a san má vi'ī kuíko é tuví e dukún kán. Ntá tsi kī'ví ña e dukún kán mí kaikan ñá nta'a Xuva ko kuēnta iña ko.

²⁵ Cristú ne, ña te kí'in ito ni ēti ña niñi ña é kūvi doméni iña Xuva ko. Tsí dutu ñá odo nūú iña ñá Israeé san ne, kuenta kuia kakí'vi ña má vi'ī kuíko kue'én san vata koo é kué'é ña niñi é ña te níñi mii ña é kūvi doméni iña Xuva ko.

²⁶ Tē dí kuan ō ni idé Cristú ne, kantio é ki'in ito kuvī ñá un tsi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví san. Ntá tsi uun ito tsi kí'xi ña da dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, xé'e ña ntúvi iña ña nta'a Xúva kō vata koo é nakate ña un ntí' ntí' kuétsi kō é īo.

²⁷ Uun ito tsi kuví o, ūn ntí' ntí' o ne, kidāā ne, ká'an Xuva ko te vā'á ō ne, o tē ña vá'a ō ni ide o.

²⁸ Kuan ō kúvi Cristú ði, tsí uun ito tsi xé'é ña ntuvi iña ña é kūvi doméni iña Xuva ko, vata koo e ntá'vi ña kuétsi ña'a san. Ntá tsi kí'xi xtuku ña, ñá tē e ntá'vi xtuku ña kuétsi kō, ntá tsi vata koo é nakákú kue'en ñá ña'a san, ña ntantétu ña utén uten.

10

¹ Lei Muíseé ne, vata kaa na'a i iña i é vā'á san é kī'xi, tsí ña te ðivi nti'xe. Dukuān né, kuān te kuēnta kuia ntaxé'e ña'a san doméni é kākā'an leí san nta'a Xuva kō dá ínūu ini ña ña ne, ña ni kúvi ntúvá'a kue'en ña.

² Tē dí kúvi ntavá'a nti'xe leí san ña'a san kuenta iña doméni san ne, ña kantio é kué'é ka ña doméni san kuenta kuia. Te ūun ito tsi ntuvá'a kue'en ñá ne, ña ntánti'i iní ka ña te īó ka kuétsi ña.

³ Ntá tsi dā ntaxé'e ña doméní san kuenta kuia ne, ntánaka'an ñā tsi ío kuetsí ña,

⁴ tsi ña kúvi nakate kue'en niñi dúntiki kíchī sán ni niñi ndí'u kíchī san kuétsi kō.

⁵ Dukuān ne, kaka'an Cristu ni Xuva kō da vé'xi ña ñuxiví sa:

Ñá tē doméní san, nté niñi kití san é ntio nto.

Dukuān né, taxnūu nto ko é kúvī ú ña'a.

⁶ Ntō'ó ne, ñá nī xkúntee iní nto é ntaé'mi ña'a san kití san;

ntē ña ni xkúntee iní nto doméni é ntáta'xi ña nto kuenta iña kuétsi ñā.

⁷ Dukuān ne, kaka'an u:

“Kini nto, tsí i'a vé'xī u é víi u é ntio nto, Xuvā kó, vatā ó uve na'a iñá ko iní libru nto”,

kuan ō ka'an u,

ka'an ña.

⁸ Di'na ne, kaka'an ñá tsi ña xkúntee iní Xuva kō doméní san, nte é ka'mi o kīti iña kuétsi ko, kuān te kaká'an leí san é kuān koo víi o.

⁹ Kidāā ne, kaka'an ña: “I'a vé'xī u é víi u é ntio nto, Xuvā kó”, ka'an ña. Ncho ka'an sá'a tsi e nákatsin ña nuu i é átá san vata koo é xtuvī ñá nuu i é xēé san naa i.

¹⁰ Tsí edé Jesucristu é ntio Xuva kō dá uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsí ña tuví ka kuétsi kō.

¹¹ Dutu ñá Israeé san ne, utén utén ntáñī ña, ntaé'mi ña kití é kūvi doméni iña Xuva kó, kuān té ña kaidiá'vi é nakate kuétsi kō.

¹² Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko kuenta iña kuétsi kō. Kidāā ne, ítūví ña diñi Xuva kō.

¹³ Kantétu ña vē da nté kūvi víi kue'en Xúva ko ni ūn ntí ntí ña'a, ña é ña ntío i ña.

14 Tsí kuenta iña i é uun tsi doméní san ne, ntii dañu ntūvi ntavá'a kue'en ñá ña'a san nuu Xuva ko, ña e nátsoo xio ña iña ña.

15 Náñē'e Espíritū Sántū sán kō tsi é nuu é ntaā i, tsí di'na kaka'an ña:

16 Du'vā ó kaka'an Xúva kō:

“Tū'ún sa'a é kuē'é u xu'u kó ni ñā rkontuví ne, kuan kōo.

Xtūví u tú'ūn ko nuú nima ña.

Xntēé na'a u tú'ūn ko ini diki ña”,

ka'an ña.

17 Da kidáā ne, kaka'an ña:

“Nté uun ito ká ña naká'ān ko kuétsi ñā,

nté nuu i é kīni kaa é edé ña”,

ka'an ña.

Kuan ō ka'an Espíritū Sántū san.

18 Dukuān ne, dá kadā ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, ñá kantō é kuē'é ka o doméní iña kuétsi kō.

Kí'in etsin ō nuu Xuva ko

19 Dukuān né, ta'an ko, ñá u'vī ko. Kuvi kí'vi ō má vi'í kuíkō kue'én san ve, tsí xe'é Jesucristu níñi ñá kuenta iña ko.

20 Vatā o nákaan dutu átā san doo é rkaa ikō san, vata koo é kí'ví ña mí tuvi Xuva kó ne, kuān o dé Cristu dá xe'é ña kúñu ñā. Nákaán ña itsi xē é kí'in o mí tuvi Xuva ko, itsi mí nī'i ko ntuvi íña ko.

21 Jesuú ne, kade ña dutu ódo nūu iña ko, xo'o é ntáduku ntee o Xuva kō.

22 Dukuān né, kanñ nima ko kí'in o un tsi nte mi túvi Xuva kō. Kuinti'xe kue'en kó ña, tsi e nácate ña nima ko vata koo é ña kutsú'ūn ká o iña kuétsi kō ne, é ntūntoo kúñu ko ntute vā'á san.

23 Ñá ku xtuvī mii o é kaka'an o tsí nuu é ntaā í nuu i é kantétu ō, tsí víi nti'xe Xuva ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō.

24 Kadā kuení ko iña ta'an ko, xé un xé un ō, nté koo vii o vata koo é dií dií ka kuinima ko, é dií dií ka vii o nuu i e dóo va'a.

25 Ñá xtuvī mii o é nātaká nuu o ni ta'an kō, tsi iō ñá'a e kuán o de ña. Ntá tsi xntii o tā'an ko vata koo é nakī nima ña. Dií dií ka kantio é kuān koo vii o vevíi, tsí dokó sa xee ntúvi dá kī'xi xtuku Tó'o kō.

26 Tē tsun rkó tsiñu ko kade dukuan ō é kuétsi san rkontúvi é ini o é nuu é ntaā i iña Cristú ne, ña túvi ká doméni é ki'i Xuva kō e ntá'vi o iña kuétsi kō.

27 Da mií é kuntetu o nūu i e dóo donchu'ví nta'a Xuva kō dá xntékú ku'vē ñá iña ko. Ní'i kō mí'i koko un ntí ntí ña'a, ña ntaínchu'vi Xúva kō.

28 Xoo ñá'a, ña é ña ni de ntáa lei Muíseé san ne, ñá ni ntuntá'ví ini ña ña. Te iō uvi, uni ña'a é kāká'an ntée ña ña ne, da mií é kuvī ña.

29 Te kuān o kúvi ni ña tsikán ne, ¿ñā ntu te dií ka kue'e ni'i ña é ntō'o ña xoo é kākkanuu i I'xá Xuva kō? Ña sá'á ne, kade ña vata te ña ni nuu á'vi kue'en niñí Cristu, kuān te niñi ñá ne, kūvi nuu i é kūtuni ko tsi tá'xi Xuva ko ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. Kuenta iña niñí san di e ntántoo Xuva kō nima ña vata koo é kūvi naki'i ña ña. Ntá tsi ña sá'á ne, kaka'an kīni ña iña Espíritu Xuva ko, ña ña é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña.

30 Ntá tsi ini ō tsí kade ntaa Xúva kō né, ña ña kāká'an ña: “Xu'ú ne, kué'e u é ntō'o ña'a san. Xu'ú ntaána ú ni ñā”, ka'an Xúva kō. Ne, kaka'an xtúku ña: “Xu'ú ne, natsodo kū'vé u iña ña'á ko”, ka'an ña.

31 iō donchu'vi é ni'i ko é nto'o ko nta'a Xuva kō, ña kantíto san!

32 Ntá tsi naka'an nto ntūvi di'na dá dā ve íni nto tú'un va'á san. Kūtií nto da dóo ntii tū'un da dóo ntó'o nto.

33 Un vé'xi ne, dōó kinī ka'an ñá'a san iña ntó ne, dē xení ña ni nto mē'ñú ña'a san. Un vé'xi ne, ntō'o

nto dá kuan ō ntó'o ta'an nto di.

³⁴ Ntūnta'ví ini nto ta'an nto, ña ñu'u kutū san. Íntōo dínī ntó kuān te kí'i ña'a san é tuví iña nto, tsí ini nto tsí e dukún kan ne, dōó iō iña nto e dií dií ka va'a, é ña ntí'i ntii dañu ntúvi.

³⁵ Dukuān ne, ñá xtuvī mii nto é kuinti'xe nto Xuva ko vē, tsí tē ña xtuví mii ntó ne, ní'i ntō é vā'á kue'en.

³⁶ Kántio é kūtíi nto tsi dá kūvi víi nto vatā ó ntio Xuva kō ne, ní'i ntō e tá'xi ña xu'u ña ni ntō.

³⁷ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Ña ná'ā ka dá ki'xi ña é kāka'án u tsí kī'xí ña.

Ñá kukuíi ka ña.

³⁸ Xoó ña'a é vā'á nima ñá tsi kakuinti'xe ña kó ne, ní'i ña ntuví vā'á iña ña.

Ntá tsi te nātívi iní ña ne,

ña xkúntee iní ka kó ña.

Kuan ō ka'an Xúva kō.

³⁹ Ntá tsi xo'ō ne, ña te kade o vatā ó de ña'a, ña e ntántiko kōó san ne, ntákunaá ña. Tsí xo'ō ne, ntáde o vatā ó de ña'a, ña ntákuinti'xe i ne, kuan kōo nakáku nima ko.

11

É kakuinti'xe kō

¹ Vá'a ō ve. Te kakuinti'xe kō ne, ini o tsí ni'i ntí'xe ko nuū i é kántétu ō. Ñá kaitsu'un ō, tsí ini o tsi nuu é ntaā i é nī'i ko, kuān té vata kiní ō.

² Dōo dínī Xuva ko ni ñata kō, ña intōo kídaā, tsi kuínti'xe ña ña.

³ Tsí kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ini ó tsi mii tū'ún ña e de kú'vē ñá ñuxiví san. Ñá tē nee iña io kídaā da de kú'vē ña e ntaíni o vevíi.

⁴ Kuínti'xe Abee. Dukuān ne, xé'e ña ūun doméni iña Xuva ko e dií ka va'a é vāta kaa é xe'é Caiin. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dōo va'á ña ne, kī'i

ña doméní san. Xí'i Ābeé rkontuvi, ntá tsi vata tsi te kākā'an dúkuan ñā, tsí kainí o nté ō kuínti'xe ñā.

⁵ Kuínti'xe Enoó san di. Dukuān ne, ñá ni xē'é Xuva kō é kuvī ñā. Kuan tsí ó kantíto ñā náki'i Xuva ko ñā e dukún kān. Ná ni nanī'í ka ñā'a san ñā, tsí kue'en ni'i Xuva ko ñā. Tsí di'na dá naki'i Xuva ko ñā né, kūtuni ñā'a san tsi idé ñā é ntio Xuva kō.

⁶ Ntá tsi ñā kivi víi ō é ntio Xuva ko tē ñā kuínti'xe ko ñā. Te nchō ki'in étsin o nūu Xuva kó ne, kantio é kuínti'xe kō tsí tuví ñā, tsí kaxé'e ñā é vā'a xoo é kanī nima í kanantuku ñā.

⁷ Kuínti'xe Noee. Dukuān ne, dá kakā'an Xúva kō tsí koo nuu i é vāta kiní ñā ne, ēde ñā kuenta é kākā'an Xúva kō. Kidāā ne, de vá'a ñā uun tun ntōo san vata koo é nakáku nuu ñā ni i'xā ñā. Dā íni ñā'a san tsi dóo vá'ā ó kakuínti'xe Noee san ne, kūtuni ñā tsi dóo kini ntāa ñā nguī san. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ñā'a Noee san, tsi kuínti'xe ñā.

⁸ Kuínti'xe Abraan. Dukuān ne, kué'en ñā tūku ñuu é kākā'an Xúva kō tsi kué'e ñā é kūvi iña ñá ni i'xā ñā. Kuān té ñā ni iní ñā mí'i kī'in ñá ne, ntūi ñā ñuú mii ñā ne, dē ntaa ñā é kākā'an Xúva ko ni ñā.

⁹ Kuínti'xe Abraán san. Dukuān ne, ní'i ñā é kutuvī ñá ñuú san é xe'é Xuva ko ñā vatā ó kaka'an ñá, kuān te vāta kaa ñā ntaíka itsi san kaa ñā. Ví'i doó san inúu ñā, vatā o dé Isaa ni Jácoó di, tsí dadī ní'i ñā tú'ūn é xe'é Xuva ko xū'u ñā.

¹⁰ Ví'i doo tsí san inúu ñā, tsí intétu Abraan ñuu é tuví ntii dañu ntūvi, ñuu é xtúvi tū'vé Xuva kō, ñuu é de vá'a mii ñā e dukún kān.

¹¹ Kuínti'xe Sará san di. Dukuān né, kuān te ita ntí'xin kuia ñā é kōo i'xá ñā ne, ñú'ū nti'xe i'xá ñā, tsí kuínti'xe ñā tsi víi Xuva ko nuū i é xe'é ñā xu'u ñā ni ñā.

12 Dukuān né, kuān te dóo ata Ābraan é ña ni kuvi kóo i'xá ña ne, xíō i'xá ña. Káxa ūun tsi ña'a san da nté kútítín ña. Vatā ó uve dií xntívi e dukún kán ntáa ña. Vatā ó ntákuví xíku ntákuví ña é ntē ña kuvi naká'vi o ñā.

13 Un ntíí ntíí ña'a san é kāká'án u ne, ntákuinti'xe dukuan ñā dá xi'i ñá, kuān té vata ní'i ña é un ntí'í é kāká'an Xúva kō. Ntá tsi ini ñá tsi rkontuví koo nuu i sá'a ne, dóo diní ña. Ntáka'an ñá tsi ña te ñuu mii ña ñūxívi sa, tsí ntoo taan ña.

14 Dá kuān ó ntáka'an ñá'a sán ne, ini ó tsi ntánantukū ká ña uun ñuu é kūvi ñuu mii ñā.

15 Tē dí kanaka'an ña ñūú san mí'i ntáka ña ne, ¿nté kui ña ni ntiko koó ntu ña ikān?

16 Ntá tsi ntio ña uun ñuu é dií ka va'a. Ntio ña kuntōo ña e dukún kán. Dukuān ne, ñá ni kūka'an nuu Xúva kō tsi ntáka'an ñá'a san tsí Xuva ñā né, xtūví tu'vē ñá ñuu mí kuntōo ña e dukún kán.

17 Kuínti'xe Abraán san. Dukuān né, dā íto ntéé Xuva ko ñā ne, xé'e ñā i'xá ña Isaá, kuān té kuví, vata kaa doméni iña Xuva ko. Uun tsi i'xá ña e káku dá xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ābraan, ntá tsi nchō kué'e ña i, kuān te é kāká'an Xúva ko ni ñā:

18 “Kuenta iña Ísaá ne, nakāxa tátá nto”, ka'an ña.

19 Ini Ābraan tsi dóo ntii íni Xuva kō ne, kuvi nantoto ña ña'a kuān té xi'i ña. Kuvi ka'an o tsí vata tē dí ni nāki'i nti'xe Abraan í'xá ña rkontuví te xi'í.

20 Kuínti'xe Isaá dí. Dukuān ne, xé'e ñā xu'u ña tsí víi Xuva kō é vā'á ni Jācoo, ni Esáuú rkontuvi.

21 Kuínti'xe Jacoo. Dukuān né, dā dokó sa kúvi ña ne, náki'í tuun ña tatun ña. Nānu'u ña iní ña Xuva kō ne, xé'e ñā xu'u ña tsí víi Xuva kō é vā'á ni i'xa i'xá ña Josee.

22 Kuínti'xe Joséé san dí. Dukuān né, dā xee ntúvi é kuví ñá ne, kaka'an ñá nī ña Israee tsí ntaka nti'xe ña ñuu Egítō rkontuvi. Kaka'an ñá ni ña te

kūni'i ña xiki ña te ntáka ña ne, nakuntú'xi ñuú san mí k'ín ña.

23 Kuīnti'xe uva Muiseé san di. Dukuān né, dā káku Muiseé ne, xnuu xū'u ñá i te ūni xoo, tsí ini ña tsi dóo tíi kaa i'xá san. Nǎ ni u'vī ña é kākā'an reí san tsi ka'ní ña i'xa íkín iña ñá Israeé san, i'xa tíi.

24 Kuīnti'xe Muiseé san di. Dukuān né, dā kúka'nu ña ne, ña ni ntío ña é kākā'an ñá'a san tsí i'xa diókō rei Egítō san ña.

25 Díi ka ntio ña é nto'o dadii ña nī ña ntáduku ntée Xuva kō é kutūvi dínī ña uun da'na mí ntáde ña'a san é kīni kaa.

26 Díi ka nuu á'vi, kuiní ña, é ntó'o ñá vata o ntó'o Cristu é nī'i ña é un ntí'í é ío ñuú Egítō. Tsí kantetu ña nuu i e díi ka va'a é kué'é Xuva ko iña ña.

27 Kuīnti'xe Muisee. Dukuān né, ntáka ña ñuú Egítō ne, ñá ni u'vī ñá te kūdiín reí san. Nǎ ni xtuvī mii ña é vīi ña, tsí vata tsi tē ini ña Xuva ko, kuān té ña kuvi kiní o ñá.

28 Tsi kuīnti'xe Muiseé ne, dē ka'nu ña viko é naka'an ñā da ntáka ña ñuú Egítō. Kā'an ñá ni ñā'a san tsí da'ví ña niñi lé'ntú san dikí xī'i ña kan vata koo é ña ka'ni ánje Xuva ko i'xa nuu i iña ñá Israee.

29 Kuīnti'xe ña Israeé san di. Dukuān ne, itā nti'xin ña mé'ñū ntute ñu'u san é nani Ntute Kué'é san vatā ó te ñu'u itsi. Ntá tsi dā intíkín ña Egítō sán ña ne, tēni ña.

30 Kuīnti'xe ña Israeé san. Dukuān ne, kó'xo ntíká nto'o ñuú Jericoo da íka ña u'xe ntúvi ata i kan.

31 Kuīnti'xe Raa, ñádī'i e íka lukú san. Nǎ te ni xī'i dádii ña ni ñā'a, ña é ña ni kuīnti'xe i san, tsí kuān te íka luku ñá ne, xntii ñā ña Israee, ña é íxkoto ntódo ñuú tsikan.

³² ¿Nēe iñá ka ntu ka'án u? Ñá kunē'é ka é ntāa ú ni nto iña Gédiuun, iña Báraa, iña Sánsuun, iña Jéftee, iña Dávii ni Sámuee, ni ñá ka'án naa Xuva ko kídaa.

³³ Un ntíí ntíí ña tsikán ne, kuínti'xe ña. Dukuān né, iō ñá e kúvi idé ña da náa ña ni tūku ñuu. Iō ñá e dóo vá'ā o de kú'vē ña. Iō ña é ni'i ña núu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā. Iō ñá ne, nakáku ña dá ncho ka'xí ñañá san ña.

³⁴ Iō ña é ñā ni í'xi ña dá ñū'u ña mi dóo kai'xi ñú'ú san. Iō ña e nakáku ña da nchó katsin ña'a san ña káa. Iō ña e náxnuu ña ntii ña kuān té ña tuvi ntíi ña dí'na. Iō ña é ña ni u'ví ña dá edé ña du'xēn né, nakúnu ñā sntadun túku ñuu san.

³⁵ Ió ñādí'í san ne, ntōto xtuku i'xá ña rkontuvi dá xi'i.

Tuku ña ntákuinti'xe i sán ne, dōo ntó'o ña da káni ña'a san ña utun, ntá tsi ña ni ncho víi ña é kāka'an ñá'a san vata koo é nakáku ña. Ini ñá tsi ni'i ña ntuvi e díi ka va'á iña ña nta'a Xúva kō.

³⁶ Tuku ña ne, ntáxkuntée ña'a san ña ne, ē'ní ña ña, nátií nuu ña ña xo'o. Kí'ní ña nta'a ña ni dí'ín ña dí ne, xnuu kutu ña ñā.

³⁷ Tuku ña ne, kāni ña'a san ña xuú ne, xí'i ñā. Iō ñá ne, kátsin dava ña'a san ña. Iō ñá ne, iō nteé ña'a san ña te vií ña é kīni kaa. Iō ñá ne, ē'ní nuu ña'a san ña káa. Iō ñá ne, íka xaa ña ne, kudii ñí'í a le'ntú san ni ñí'í tsidi'ú san itávi núu ña. Dōo taan núu ña. Dē xení ña'a san ni ñá ne, dōo u'vi kúvi ña.

³⁸ Ña ñuxiví san ne, ñá te nuu á'vi ña é kuntoo dadíi ña nī ña dóo va'á san. Ntá tsi edé ña ñuxiví san é doto tsi íka xaa ña dóo va'á san ñuu itsí san nī má ntā'xín san. Xavi kí'ti san ni mâvi kan kúvi vi'i ña.

³⁹ Un ntíí ntíí ña sa'á ne, kuān te íni Xúva kō tsi dóo va'á kuinti'xe ña ne, ñá ni nī'i ña é un ntí'í é xe'é Xuva ko xū'u ña.

40 Tsí ini Xúva kō tsi ío ūun nuu i é díi ka va'á iñá kō ne, ntio ña é kūntetu ña tsikan da nté dadꞑi ni'i ña ni kō e ntuvá'a kue'en o nuú Xuva kō.

12

Koto o nūu Jésuu

1 Ntoo mé'ñu o nī ña te da díi ña'a, ña e dóo kuínti'xe i san. Dukuān né, xo'ō dí, na xtūví xio o da nēé ka nuu i é kanateñu nuu kō, da nēé ka kuetsi é ncho ni'i i kó ne, na kūtíi o kūnu dú've o itsi e tá'xi Xuva ko kō.

2 Koto o nūu Jésuu, tsi kuínti'xe kue'en ñá Xuva kō né, tā'xi ña é kuínti'xe vá'a ko ñā di. Ntō'o Jesuu ntíkā krusi, ntá tsi ña ni kuká'an nuu ña é xi'i ñá vata ō xi'i ñá kini ntáa san, tsí ini ñá tsi te ita ntí'xin é ntō'o ña ne, kutūvi dínī ñá nta'a Xuva kō.

3 Kadā kuení va'ā ntó ve nté ō dé Jesuu, tsí kutíi ña dá un vá'a tsi ntó'o ña nta'a ñá iō kuetsí i. Dukuān ne, ñá ku kudu'xen ntō, ñá ku natívi iní nto é kuínti'xe nto.

4 Tsí nto'ó ne, váta nī'i ntó doxi'i da ntánāa ntée nto é kīni kaa san.

5 ¿Vá kunáa inī ntú nto tsí kata'xi Xuva ko nto itsi, tsí i'xá ña nto? Tsi kaka'án tú'un Xuva kō: I'xá miī kó, na naka'an ō dá ta'xi Tó'o ko ō é ntō'o o.

Ñá ku tīvi iní o dá kā'án u tsí ña vá'ā ó kaden.

6 Tsí xoo ñá'a, ña e dóo ntio Xuva ko i ne,

kaxé'e ña ña itsi.

Xoó ña'a é kī'i ña e kúvi ña i'xá ña ne,

kaxé'e ña é ntō'o ña,

ka'an ña.

7 Kutíi nto nto'o nto ne, kutú've nto, tsí kade Xuva ko ni nto vatā ó de ña ni i'xā ña. ¿Vá iō ntú i'xa é ña kaxé'e uva i itsi?

⁸ Tē ña katá'xi Xuva ko nto itsi vatā ó de ña ni ūn ntíí ntíí i'xá ña ne, ñá te i'xá nti'xe ña nto.

⁹ Kadā kuení nto di: Dā kú kuetsi ō né, uva ko ñūxiví a ne, kata'xi ña ko itsi ne, kaiko ñu'u o ñā. ¿Nté kui ña dií dií ka kuinti'xe kō é kāka'an Úva kō, ña tuví e dukún kán, vata koo é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúví?

¹⁰ Uva kō, ña tuví ñuxiví a ne, dá kuetsi ō ne, kata'xi ña ko itsi vatā ó kuiní ña é vā'a. Ntá tsi Xuva kō ne, dií dií ka kaidiá'vi dá kata'xi ña ko itsi, tsí ntio ña é ntūvá'a kue'en o vata ō va'á ña.

¹¹ Ini ntó tsi ña ntío ko é ntō'o ko, tsí kaexnúu. Ntá tsi rkontuví ne, dá kūtú've kō é vīi o é vā'á ne, kuntōo vā'a o, tē kutú've nti'xe ko kuēnta iña i é ntō'o ko.

Dōo xii kaa té ña kiní ō é kāka'an Xúva kō

¹² Dukuān né, nāxnuu ka'nu nto nima ntó ne, nakuntísi ntāa nto.

¹³ Nantuku nto itsi vā'a mí'ī ntáka nto, vata koo é ña dií dií ka kuvi nto, vata koo é ntūvá'a vā'a nto.

¹⁴ Kuenta tsi vií nto te kuntōo vā'a nto ni ūn ntíí ntíí ña'a. Kuntikin nto é vā'a, tsi nté uun ña'a ña kiní ña Tó'o ko tē ña vií ña é vā'a.

¹⁵ Koto xnto te iō ntō é ña kanani'í ka nto é vā'á san é kata'xi Xuva kō. Nā vií ntó vata kaa xuku úvé san. Tsí da kaidáka xuku úvé san ni tūku xukú san ne, ku uve ntí'i. Te vií nto é kīni kaa ne, kutú've ta'an nto é vií ña é kīni kaa di.

¹⁶ Ña ku kava ni'i nto ñadī'i é ña te ñadī'i míi ntō; ntē ña ku nadikí nteē ntó Xuva ko, vatā o dé Esauu dá nadama ñā é vií ñā i'xa nuu i dá ni'i ña é ka'xī ña.

¹⁷ Ini nto tsí rkontuvi dá xee ntúvi e nāxnuu viko uva ña ñā ne, ña tūvī ká iña ña. Kuān te dōo éku ña ne, kuān te dōo nátivi iní ña ne, ña tūvī ká cho'o i.

18 Ntō'ó ne, ñá ni xē étsin nto xuku Sinaií san é t̃in nta'a nto vatā o dé ña Israeé san kídaā. Nūu xūku tsikán ne, kai'xi ñú'ú san ne, neé kue'en. Dōó ñu'u viko neé san ne, dōo ínu tatsin.

19 Ntē ña ni tekú nto da éku trunpetá san, ntē dá kakā'an tátsin Xuva ko ni ñā. Ña e téku i sán ne, íkan ña é ña ku ka'án ka Xuva ko ni ñā.

20 Tsi dóo ū'ví ña da dóo ntiī ka'an Xúva ko ni ñā tsí da xōó ka é xtūvi i dí'in i xuku san, te ñá'á o te k̃ti ne, kuétsī é k̃a'ní nuu ña i xuú ne, o kini ña ī k̃ā.

21 Tsi dóo donchu'ví kaa é ini ña ne, un tsi nte mí Muísee kaká'an ña: “Koó da k̃a'ní u é kaū'ví ko”, ka'an ña.

22 Ntá tsi ntō'ó ne, xēe ētsin nto xuku é nanī Siuun, ñuu mí tuví Xuva kō, ña kantító ntiī dañu ntūvi. Ñúú sa'á ne, kaka'an o é ñúú Jerusaleen é tuví e dukún k̃an, mí'i ntoo ña te nté kaa ánje Xuva kō.

23 Xēe nto ik̃an, mí'i ntoo d̃ini ña ntánataká nuu, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña é ūve na'a dívi ī e dukún k̃an. Xēe ntō mí tuví Xuva kō, ña é kaidō k̃ú'vé iña un ntíí nt̃í ña'a san. Xēe ntō mí ntántoo ña xi'i, ña é vā'á san, ña e ntántoo Xuva ko nima i.

24 Xēe ntō mí tuví Jesuu, ñá ntitsí me'ñu nuu Xuva ko ni ñā'a san kuenta iña tú'ūn xēe san é xē'é Xuva ko xū'u ña, tsi éti ña niñi ña vata koo é ntá'vi ña kuétsi kō. Díí díí ka kaidiá'vi niñi ña é niñi Ábee. Tsí dā íni Xuva ko niñi Ábeé san ne, kaka'an ñá tsi ntanáa ña. Ntá tsi dá kaíní ña niñi Jesúsú ne, kaka'an ñá tsi kada ka'nu iní ña ni kō.

25 Koto nto é viī ntó kuenta ñá kaka'an ni ko. Tsí tē ña ni nakáku ña Israeé dá ña ni ide ña kuénta é kaka'an Muísee ni ña ñúxiví a ne, díí díí ka ña nakáku o tē ña vií o kuéntá nēe é kaka'an ñá tuví e dukún k̃an.

²⁶ Dá kakā'an Xúva kō kídaā né, táān ñuxiví san. Ntá tsi vevíí ne, kaka'an ña: “Uun ito ká xtuku nataán u ñá te da mii tsi ñuxiví sa, tsí un tsi nte e dukún kán dī”, ka'an Xúva kō.

²⁷ Dá kakā'an ñá é “uun ito ká xtuku” ne, ncho ka'an ñá tsi nantí'í ña da nēé ka é íó ñuxiví a é ede kú'vē ña. Koó da nuū i íña mii ñā é kuntōo ka.

²⁸ Dukuān ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí kaduku ntée o mí kadē kú'vē ña, mí é ña ntí'í. Dukuān ne, ka'nu kuinī ko ni Xuva ko. Kunuu inī kó ña kanī nima kó, vatā ó ntio ña.

²⁹ Tsí Xuva kō ne, vata kaa ñu'u é kaē'mi é un ntí'í é kīni kaa kaa ña.

13

Nté koo víi o vatā ó ntio Xuva kō

¹ Ntō'ó, ña ntákuinti'xe i, ña xtúvī mii nto é kuīnima ntó ta'an nto.

² Ñá ku kūnáa inī nto é vā'á koo víi nto ni ñā'a, ña é xēe nú vi'í ntō. Tsí iō ñá'a ne, da xe'é ña vi'í ña ne, íntōo ánje Xuva ko ni ña, kuān té ña ni kutúni ñá te ánje ñā.

³ Naka'an nto tā'an nto, ña ntákuinti'xe i san, ñá ñu'u kutū, vata tsi te ñu'u kutu dadīi nto ni ñā. Naka'an nto tā'an nto, ña dóo ntánto'o i dá kadē xení ña'a san ni ñā, tsí te dā ná kuān koo nto'o nto dī.

⁴ Kuiko ñu'u nto ñadī'í ntó tē tánta'a nto. Mii ña kutuvī ni'í nto ñá ne, ñá ku dotō tsí kava ni'í nto tuku ñadī'í san. Kuan kōo víi ñadī'í san ni xī ña dī. Tsí Xuva kō ne, kué'e ñā é nto'o da xōó ka ña'a, te ñā e tánta'a, te ñā é vāta tánta'a, te kava ni'í ña ñadī'í é ñā te ñadī'í mii ñā.

⁵ Ñá ku ntí'í inī ntó íñá diu'un. Kūntoo dínī ntó ni nēé kudīi é nī'í nto. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ña:

“Nté uun ito ñá xtuví mii ú o. Nté uun itó tē ña víi u ó kuenta”, ka'an ña.

⁶ Dukuān né, kanī nima ko kuvi ká'an o:

Xuva kō né, ðivi ñā é kaxntii ñā ko.

Dukuān ne, ñá ku ū'ví ko.

Ña túvī nee iña é kūvi víi ña'a san ní ko.

⁷ Naka'an nto ñā'a, ña é nakua'a ntó san, ña é nāñé'e nto tú'un Xuva kō. Koto vá'a nto nté ō kuínti'xe ña un tsi da nté xi'i ñá ne, kuan kōo kuínti'xe nto ði.

⁸ Jesucristú ne, ñá kānadama ña. Kuan tsī ó de ña vevii vatā o dé ña ði'na ne, kuan kōo víi ña ntii dañu ntūvi.

⁹ Ñá ku kuntikīn ntó da nēé ka tuku tú'ūn é kāka'an ñá'a. Díi ka vá'ā o é kunūu ntii nima ko kuenta iña i é vā'a é kāta'xi Xúva ko kō né, xtuví mii o nté xkoó ini o iña i é kā'xi o, é ña ká'xi o. Tsí nuu i é kaē'xi o ne, ña te ðvī é kaxntii kō.

¹⁰ Íó naa ko mí'i tuví uun doméni iña ko é ña kaní'i dutu, ñá ntántikīn lei āta san.

¹¹ Ini nto tsí dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé san ne, kaxtuví ñá niñi kití san má vi'i kuíko san é kūvi doméni iña Xuva ko vata koo é ntūvá'a ña'a san ni Xuva kō, ntá tsi kae'mi ña kúñu ti āta ñuú ña kān.

¹² Dukuan ō ntó'o Jesuu ata ñuú san ði, vata koo é ntavá'a ña nima ñá'a san kuenta iña niñi mii ña.

¹³ Dukuān né, xtuví mii o é āta san ne, kuntikīn o Jesúsú, kuān te kadá xení ña'a san ni ko vatā o dé ña ni ñā.

¹⁴ Tsí ñuxiví a ne, ña túvi ñuū ko é kuntoo o ntii dañu ntūvi, ntá tsi ntánantuku o ñuū mí kuntoo o rkontuvi.

¹⁵ Dukuān ne, utén utén nakué'e ō doméni nta'a Xúva kō dá kā'an ó tsi dóo ka'nu ña. Dōo diní ña dá nakué'e o ña sintiá'vi kuenta iña Jesúsú.

16 Ñá ku kúnáa inī nto é viī nto é vā'a, é xntii nto tā'an nto. Tsi dá kuān ó de nto ne, vata kaa doméni iña Xuva ko kaa, e dóo ntio ña.

17 Kada ntaa ntó nī ña ntádē kû've iña ntó ne, viī ntō é kāka'an ñá, tsí kade ña kuentá nima nto. Iní ña tsí kuenta iña Xuva ko e ntáde ña nto kuenta. Vií nto vata koo é kunūu díní nima ña, ñá tē é kūnta'xa iní ña, tsi ¿mí'i ntu kunuu á'vi iña nto te kūnta'xa iní ña?

18 Ka'an ntá'vī ntó iñá nti. Iní nti tsi idé nti é vā'á ni ntō nuu Xuva ko. Da mīi é ncho vií nti é vā'a utén uten.

19 Vií nto da xe'e, ka'an ntâ'ví nto te ta'xi Xuva kō é dií ka kantí'i naxeé u mí'i ntántoo nto.

I'a ntí'i tutú san

20 Xuva kō, ña kata'xi é kūntoo vā'a ō ne, xtuvī ñá kuenta tsí ntii dañu ntūvi vií ña e tá'xi ña xu'u ña ni ko kuēnta iña níñi Jéssu, paxtu va'á ko, dā nantóto xtūku ña ña dá xi'i ña.

21 Na ta'xi Xuva ko ntō é un ntí'í é vā'a é kantio nto vata koo é kūvi vií nto vatā ó ntio ña. Na vií ña é vā'á nima ntó, nuu i é vā'á, kuiní ñá, kuenta iña Jesúcristu. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu Cristu ntii dañu ntūvi! Kuan tsi koo na kōo.

22 Kákān ú nto, tā'an kó, te kūtíi nto nī kó kudii tú'ūn sa'a é kāka'án u ni nto, kuān té ña kué'e tutú san ni de vā'a u.

23 Ntio ko é kūtuni nto tsi e ntíi ení ko Timōteu vi'i útun san. Te kī'xi kantí'i ña ne, kuntēka ú ña te amá kixkoto ni'ni ú nto.

24 Ká'an ntō ntiusi ni ún ntíí ntíí ta'an kō, ña ntánakuā'a nto ni ún ntíí ntíí ña ntáduku ntée Xuva kō. I'a kataxnūu ña ñuú Italiá san ntiusi ntó di.

25 Na naxnuu viko Xuva ko nto, ún ntíí ntíí nto. Sá'a tsí é ká'án u ni ntō.

**Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú
Coatzospan
New Testament in Mixtec, Coatzospan
(MX:miz:Mixtec, Coatzospan)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275